

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΑΝΔΡΕΑ Γ.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΣΤΗ
15 ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ Κ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

33.2

Α. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ

Α-1. Ο τέταρτος χρόνος της Κυβερνητικής θητείας του ΠΑΣΟΚ, αποτελεί ταυτόχρονα μια έμπρακτη διάψευση των προφητειών από τις Κασσάνδρες της Δεξιάς και του Κατεστημένου. Με τα σενάρια της "κινδυνολογίας" και της "καταστροφολογίας" πρόβλεπαν από το 1981 ταχεία πτώση του ΠΑΣΟΚ κάτω από την πίεση των Εθνικών, Οικονομικών και Κοινωνικών αδιεξόδων, που οι ίδιοι άλλωστε είχαν κληροδοτήσει στην Κυβέρνηση της Αλλαγής.

Δεν διαψεύσθηκαν λιγότερο οι ελπίδες των ηγεσιών της παραδοσιακής Αριστεράς. Παρέμειναν ξεκομμένες από τις λαϊκές δυνάμεις και από τη μάζα των οπαδών τους, που για πρώτη φορά στη ζωή τους ανέπνεαν ελεύθερα, συμμετείχαν δημοκρατικά και ισότιμα σ'όλες τις πτυχές της Πολιτικής, Οικονομικής και Κοινωνικής ζωής του τόπου - και έβλεπαν επιτέλους τις θυσίες τους να αναγνωρίζονται και τους πολύχρονους αγώνες τους να δικαιώνονται. Επέμειναν - οι ηγεσίες της παραδοσιακής αριστεράς - στην ελπίδα πως η φθορά του ΠΑΣΟΚ θα επενδύονταν σε δική τους κομματική άνοδο - μίαν άνοδο που θα τις αναγόρευε, όχι απλώς σε ρυθμιστές, αλλά σε σκηνοθέτες και υποβολείς που θα επέβαλαν τη δική τους πολιτική στη λαοπρόβλητη Κυβέρνηση της Αλλαγής.

Α-2. Πολύ περισσότερο διαψεύσθηκαν οι εκτός των συνόρων ενδιαφερόμενοι. Πέρασαν διαδοχικά από την πρώτη φάση, όταν πίστευαν ότι το ΠΑΣΟΚ δεν θα μπορούσε να εφαρμόσει αυτά που έλεγε, γιατί θα κατέρρεε. Από

τη δεύτερη φάση, όταν θεωρούσαν ότι το ΠΑΣΟΚ δεν εννοούσε αυτά που επαγγελλόταν και πως θα ενσωματωνόταν στην κατεστημένη τάξη, είτε ήθελε είτε δεν ήθελε. Και τελικά από την τρίτη φάση, ιδιαίτερα μετά την πλήρη δικαίωση της πολυδιάστατης Εξωτερικής Πολιτικής και την πρωτοπορία της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ στα θέματα της Ειρήνης, καθώς και τις αδιαπραγμάτευτες θέσεις της στα Εθνικά θέματα. Τότε επιτέλους κατανόησαν πλήρως ότι το ΠΑΣΟΚ και εννοούσε και μπορούσε να φέρει τη ριζική Αλλαγή.

A-3. Σήμερα βρισκόμαστε στην πιο αποφασιστική καμπή των εξελίξεων που δρομολόγησε ο Ελληνικός Λαός με την ψήφο του στις 18 Οκτώβρη του 1981. Είμαστε κοντά (λιγότερο από 10 μήνες) στη νέα εκλογική μάχη, όπου ο Λαός με ωριμότητα, με γνώμονα όχι τις εξαγγελίες αλλά τη συγκεκριμένη πράξη και την προοπτική της διεύρυνσης και της εμπέδωσης της Αλλαγής, θα δώσει άλλη μια τετραετία στο ΠΑΣΟΚ.

Μια τετραετία που θα παράσχει τη δυνατότητα για ανόθευτη και άδολη υλοποίηση του προγράμματος της Αλλαγής. Ενός προγράμματος που διαμορφώνεται από τον Λαό, εφαρμόζεται από τον ίδιο και εξυπηρετεί τα συμφέροντά του - μακριά από φωτισμένες μειοψηφίες αυτόκλητων συνηγόρων του.

Η παραπαίουσα ηγεσία της Ν.Δ., απομονωμένη μέσα στο ίδιο κόμμα της, προΐδον συμβιβασμών ετερόκλητων στοιχείων και κατευθυνόμενων επιλογών, ασχολείται μόνο με την προσπάθεια να επιβιώσει μέχρι τη μέρα των εκλογών. Μιλούν για "Απαλλαγή", λες και δεν γνωρίζουν ότι η μόνη σίγουρη απαλλαγή ήταν, είναι και θα είναι η απαλλαγή του Λαού μια για πάντα από τους ίδιους και τους κάθε λογής καταπιεστές που υπηρετούσαν τα συμφέροντά τους.

Τεράστια είναι η διαφορά ανάμεσα στη μετριότητα της πολιτικής ηγεσίας της Δεξιάς και στη λυσσαλέα αντίδραση που η άρχουσα τάξη, το κατεστημένο και οι πάτρωνές του επιχειρούν να αντιπαραθέσουν στους θεσμούς, στην οικονομία και ακόμη έξω από την πατρίδα μας, για να αντιμετωπίσουν την πλημμυρίδα της Αλλαγής που αμφισβητεί και αναιρεί βήμα με βήμα, αξιόπιστα και τελεσίδικα την μέχρι χθές κυριαρχία τους.

*
* *

Γι αυτό η Μάχη μας, ο αγώνας του Λαού μας είναι πολύ λιγότερο αγώνας ενάντια στην παροχημένη και αναξιόπιστη πολιτική ηγεσία της Δεξιάς. Είναι, κατά κύριο λόγο, μάχη και αγώνας ενάντια στο τι εκφράζει και τι υπηρετεί. Είναι αγώνας του Λαού και του ΠΑΣΟΚ για να τεθεί τέρμα στην

./.

εξάρτηση, για να εμπεδωθεί η λαϊκή κυριαρχία, για να κατοχυρωθεί η κοινωνική δικαιοσύνη και να πραγματοποιηθεί η κοινωνική απελευθέρωση. Ο λαός στις εκλογές που έρχονται θα περιφρουρήσει τις μεγάλες θεσμικές αλλαγές που γκρεμίζουν τους φραγμούς του παρελθόντος, που αναιρούν βαθμιαία τους περιοριστικούς παράγοντες, που λύνουν τα σωρευμένα καθημερινά προβλήματά του.

Γι αυτό, ο χαρακτήρας των εκλογών του Οκτώβρη θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την πανεθνική πορεία του Λαού και της Χώρας για μια Ελλάδα Δημοκρατική, Ελεύθερη, Ειρηνική, Ανεξάρτητη, για μια Ελλάδα Σοσιαλιστική.

*
* *

A-4. Για μια ακόμα φορά, ανιστόρητα η ηγεσία της παραδοσιακής Αριστεράς, και ιδιαίτερα το ΚΚΕ, αρνείται δογματικά να αναγνωρίσει τον χαρακτήρα της συνεχιζόμενης αναμέτρησης με την άρχουσα τάξη. Γι αυτό πολλές φορές και συμπλέει και στηρίζει αντικειμενικά την παραπαίουσα πολιτική ηγεσία της Δεξιάς.

Ενώ αποκρύπτει με υπερβάλλοντα ζήλο τη δική του αντικειμενική συναίνεση προς τη Δεξιά, κατασκευάζει μύθους για δήθεν "δικομματική συναινετική διαδικασία ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ."

Έφτασε μάλιστα στο σημείο να ομιλεί για "συνοδοιπορία" ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη Ν.Δ. Δεν πρόκειται μόνο για

σύγχυση και για ανεύθυνα και κακόγουστα αστεία. Πρόκειται για συνειδητή πολιτική επιλογή - για την κατασκευή ενός καινούργιου "ζωτικού μύθου" που θα σφραγίσει την εκλογική της εκστρατεία.

Αυτό το νέο "άλλοθι" αποτελεί τη βελτιωμένη επανάληψη του αριθμητικού στόχου του 1981 για 17%. Πλανάται όμως διπλά το ΚΚΕ.

1. Γιατί η πόλωση δεν είναι πολιτική, αλλά κοινωνική. Είναι αντίθεση αξιών, είναι η σύγκρουση ανάμεσα στο νέο και στο παλιό, ανάμεσα στην πρόοδο και στην συντήρηση, ανάμεσα στις αλλαγές και στην αντίδραση.
2. Γιατί δύσκολα συσκοτίζεται η πολλαπλή συμπόρευση της ηγεσίας του ΚΚΕ με τακτικούς ελιγμούς και κινήσεις της άρχουσας τάξης και της πολιτικής τους έκφρασης.

Καθημερινά, στους χώρους δουλειάς και μόρφωσης, στους χώρους της Αυτοδιοίκησης, αλλά και σε όλους τους άλλους κοινωνικούς χώρους, αθροίζονται κατ'επιταγήν, μέσα στο Μαζικό Κίνημα, οι ψήφοι των εκπροσώπων της Δεξιάς και του ΚΚΕ, με αγαστή σύμπνοια ενάντια στις αλλαγές ή ενάντια στην οικονομική αντοχή της χώρας μας.

Φοβάται το ΚΚΕ, ότι στόχος του ΠΑΣΟΚ είναι να το θέσει στη γωνιά.

Και εδώ πλανάται το ΚΚΕ.

- 6 -

Πρώτο, γιατί τα κόμματα δεν αναβαθμίζονται ή υποβαθμίζονται από τις όποιες προθέσεις άλλων φορέων, αλλά από την ίδια την τακτική τους, τη στρατηγική τους και την ιστορία τους.

Θα πρέπει η ηγεσία του ΚΚΕ να σεβαστεί την ίδια την ιστορία του, να δει τα λάθη που με μια εύκολη αυτοκριτική νόμισε ότι κάλυψε, για να μην τα επαναλάβει.

- Να σεβαστεί κυρίως τους αγώνες της εργατικής τάξης για την οποία κόπτεται. Νά δώσει τη δυνατότητα να περιφρουρηθούν οι μικρές και μεγάλες κατακτήσεις του εργαζόμενου λαού, να ανοίξουν οι δρόμοι για την επίλυση των προβλημάτων των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού ή των ανέργων που η καπιταλιστική συσσώρευση δημιουργεί.

Θα πρέπει επιτέλους να αντιληφθεί ότι η τακτική του είναι τακτική δυναμιτισμού της οικονομικής σταθερότητας, όπως η τακτική της Δεξιάς είναι τακτική υπονόμευσής της. Και δεν πρέπει από κανένα να διαφεύγει, ότι η οικονομική σταθερότητα είναι η πρώτη προϋπόθεση για την ανάπτυξη και την αναδιανομή τόσο του εισοδήματος, όσο και του πλούτου.

./.

Δεύτερο. Πέρα βέβαια από τις τεχνητές πολιτικές διαδικασίες, που προωθεί η ηγεσία του ΚΚΕ και τον ουσιαστικά μονομέτωπο αγώνα του εναντίον του ΠΑΣΟΚ, υπάρχουν και ουσιαστικά σημεία αντίθεσης και αντιπαράθεσης ανάμεσά μας. Τα έχουμε άλλωστε επισημάνει με ιδιαίτερη σαφήνεια πολλές φορές στις αναλύσεις μας.

Είναι η σύγκρουση ανάμεσα σ'ένα αποκεντρωμένο δημοκρατικό αυτοδιαχειριζόμενο σύστημα, και το συγκεντρωτικό γραφειοκρατικό αυταρχικό πρότυπο, που στον βωμό του διεθνισμού αντικειμενικά αναπαράγει δομές εξάρτησης.

Αυτό το πρότυπο εμείς το απορρίπτουμε.

Για μάς, η Δημοκρατία γίνεται με τον Λαό για τον Λαό.
Ο Σοσιαλισμός προωθείται με τον άνθρωπο για τον άνθρωπο.

Διάμορφώνουμε και υπερασπίζουμε τον ελληνικό δρόμο για τον Σοσιαλισμό, τον Ελληνικό, Δημοκρατικό και Ειρηνικό δρόμο, ξεπερνώντας τα αποτυχημένα πρότυπα της σοσιαλδημοκρατίας και του υπαρκτού σοσιαλισμού.

A-5. Τα συναινετικά σενάρια δεν υπάρχουν. Δρομολογούνται για λόγους εκλογικής τακτικής και σκοπιμότητας από τις ηγεσίες διαφορετικών και ετερόκλητων Κομμάτων.

Επαναλαμβάνω μια παλιά τοποθέτηση και ανάλυση του ΠΑΣΟΚ, που ίσχυε και ισχύει και πάντα θα είναι επίκαιρη.

Είναι κοινή διαπίστωση πως στον ορίζοντα της χώρας μας, στα τελευταία 10 χρόνια, διαγράφεται ξεκάθαρα μια συνεχής και αναπόδραστη αντιπαράθεση και πάλη δύο ριζικά διαφορετικών στρατηγικών. Δύο στρατηγικών που εκφράζουν αντιδιαμετρικούς Εθνικούς Προσανατολισμούς και ανταγωνιστικά πολιτικά και κοινωνικά συμφέροντα, χωρίς καμιά δυνατότητα νόθευσης και συμβιβασμού.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο των ασυμβίβαστων στρατηγικών, οι λαϊκοί οραματισμοί, οι αγώνες και οι συγκρούσεις περικλείουν μια Εθνική Πολιτική και Ιδεολογική δυναμική. Μια δυναμική που παίρνει αντικειμενικά τη μορφή μιας κυρίαρχης ΔΙΠΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗΣ, ανάμεσα στις δυνάμεις της Αλλαγής και στις δυνάμεις της συντήρησης.

Αυτή η πολιτική αντιπαράθεση δεν κατασκευάζεται και δεν συντηρείται από κάποιο παρασκήνιο. Αντίθετα, αντανakλά την υπάρχουσα και εξελισσόμενη κοινωνική πόλωση. Είναι αναμφισβήτητη αλήθεια και καθημερινή εμπειρία ότι :

- Η στρατηγική της άρχουσας τάξης έχει σαν κύριο εκφραστή το Κόμμα της Ν.Δ.
- Η στρατηγική των λαϊκών δυνάμεων, με την προώθηση και την πραγματοποίηση της Αλλαγής, έχει σαν βασικό πόλο αναφοράς και κύριο μοχλό το ΠΑΣΟΚ.

Για το λόγο τούτο, κύριος και μοναδικός στόχος της κριτικής και της αντιπαράθεσης του ΠΑΣΟΚ, ήταν και θα είναι η Ν.Δ. και η Δεξιά σ' όλη της την πορεία.

Το ΠΑΣΟΚ, εκτιμώντας σωστά την ιστορική συγκυρία, δεν προτίθεται - όπως μέχρι τώρα - να ανοίξει μέτωπο κύριας σύγκρουσης με άλλα Κόμματα της Δημοκρατικής Αντιπολίτευσης. Στις σημερινές συνθήκες, ο πολυμέτωπος αγώνας είναι προσφορά και ίσως σωσίβιο για τη Δεξιά.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ θα υποστείλει τη σημαία της Ιδεολογικοπολιτικής του ταυτότητας. Δεν θα ανεχτεί την οποιαδήποτε παραχάραξη της φυσιογνωμίας του, τη διαστρέβλωση ή την υπονόμευση των θέσεων και των επιλογών του από τα άλλα κόμματα.

Σε κάθε περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ γίνεται στόχος πολεμικής για λόγους ψηφοθηρικούς (είτε για τη δικαίωση κάποιου κομματικού "σωβινιστικού" στόχου, είτε για την κομματική επιβίωση σχημάτων και προσώπων), είναι υποχρεωμένο να υπερασπιστεί τη φυσιογνωμία του, τις επιλογές και την τακτική του.

Το ΠΑΣΟΚ, χωρίς να αποπροσανατολιστεί από τον μονομέτωπο αγώνα κατά της Δεξιάς, δεν πρόκειται να αφήσει ανεξέλεγκτους, άκριτους και αναπάντητους όσους αποπειραθούν να εκφυλίσουν την πορεία της αλλαγής και όσους αποκομμένα και ετσιθελικά σκέπτονται, ονειρεύονται πιέσεις, κεντρικές διαπραγματεύσεις και συμμαχίες.

A-6. Οι τακτικές της Ν.Δ. και του ΚΚΕ έχουν διαφορετικές ιδεολογικές αφετηρίες. Όμως οι ηγεσίες τους διαπιστώνουν ότι ο κεντρικός πολιτικός τους λόγος είναι ανίσχυρος και "εκτός φάσης". Αδυνατούν να

επηρεάσουν και να προσδιορίσουν τις κατευθύνσεις, τους ρυθμούς και τους όρους των κοσμογονικών εξελίξεων στον τόπο μας. Οι στρατηγικές τους προσκρούουν και ακυρώνονται πάνω στην πολιτική και εκλογική αυτοδυναμία και την ιδεολογική αυτονομία του ΠΑΣΟΚ.

Ακριβώς εδώ εντοπίζεται και ο μίτος της Αριάδνης, που μας οδηγεί στην ερμηνεία των πράξεων και της τακτικής τους. Αντικειμενικά αναδεικνύεται μια σύγκλιση προτεραιοτήτων και στόχων, που διαμορφώνουν κατ'επέκταση συγκυριακά κάποιον κοινό παρονομαστή στη δράση τους. Ξέρουν καλά οι ηγεσίες των δύο κομμάτων ότι αυξάνεται ο πολιτικός τους ρόλος όταν και αν το ΠΑΣΟΚ χάσει την αυτοδυναμία του σαν υπαρκτός πολιτικός, ιδεολογικός και κοινωνικός συσχετισμός. Όταν και αν εγκλωβιστεί και κατακερματιστεί το ριζοσπαστικό λαϊκό κίνημα, και πάψει να τροφοδοτεί τη Μόνη Ορατή Διαzeugτική Λύση. Τη Λύση που παίρνει σάρκα και οστά και γίνεται χειροπιαστή πραγματικότητα μέσα από τη στρατηγική πρόταση του ΠΑΣΟΚ.

Η ηγεσία της Δεξιάς προσπαθεί να προβάλλει σαν μαγική και σωτήρια λύση "την εδώ και τώρα απαλλαγή από την αλλαγή". Για τούτο και προωθεί την πολιτική της πόλωσης, της υστερίας και του διχασμού, που συνοψίζεται στο δόγμα "αντιπολίτευση όλα για όλα". Τα αποτελέσματα βέβαια των Ευρωεκλογών δεν δικαίωσαν τους ευσεβείς πόθους της. Η ηγεσία του ΚΚΕ προσπαθεί να επιβεβαιώσει τον ρόλο της - από ένα σημείο και πέρα - όχι μόνο μέσα από την αντιπολίτευση, αλλά και μέσα από "ευθύνες" στη διαχείριση της κυβερνητικής εξουσίας. Οι "ευθύνες"

είναι ένα καινούργιο πολιτικό εύρημα και συναντιέται για πρώτη φορά στα προσυνεδριακά του κείμενα. Είναι πια γνωστό, ότι η ηγεσία του ΚΚΕ θεωρεί ότι η στείρα αντιπολίτευση και η πίεση είναι το διαπραγματευτικό της ατού για κάποιες "ευθύνες". Για τούτο κλιμακώνει τη δράση του στην περίοδο 1981-85, σύμφωνα με δύο αντιφατικά δόγματα, που φανερώνουν την κρίση στρατηγικής και την αντιφατική τους στάση. Τα δόγματα "αντιπολιτευόμαστε συμπολιτευόμενοι" και "συμπολιτευόμαστε αντιπολιτευόμενοι".

Τώρα όμως φαίνεται πως βρήκε τη γραμμή του με τον διακηρυγμένο μονομέτωπο αγώνα κατά του ΠΑΣΟΚ. Αγώνα κατά της Δεξιάς πολιτικής του "αστικού" ΠΑΣΟΚ. Επιστρέφουν στη στρατηγική του 1930, που μιλούσαν για "σοσιαλ-φασιστικά" κόμματα.

Είναι μια πρόοδος λοιπόν, γιατί τώρα μιλούν για "σοσιαλ-Δεξιά" κόμματα.

Επίσης, επιστρέφουν στο σύνθημα "Τι Παπάγος. τι Πλαστήρας", εξισώνοντας το ΠΑΣΟΚ με τη Ν.Δ.

Ευτυχώς, η ιστορία υπάρχει για να θυμίζει αλλά και να διδάσκει.

A-7. Δεν πρόκειται να στέρξουμε σε ύποπτα και αμφιλεγόμενα "συναινετικά" παιχνίδια. Δεν πρόκειται επίσης να αυτοπαγιδευτούμε σε πολωτικές διαδικασίες φανατισμού και υστερικών κραυγών, που μόνο σε

αδιέξοδα και κρίσεις μπορούν να οδηγήσουν.

Με σύνεση αλλά και αποφασιστικότητα αυτούς τους 10 μήνες, θα συνεχίσουμε και θα εντείνουμε το δημιουργικό έργο της Αλλαγής. Αυτό άλλωστε είναι και το μεγαλύτερο εφόδιο των Λαϊκών δυνάμεων που θέλουν να στηρίξουν την Αλλαγή, να την ψηφίσουν στις εκλογές και να την κατοχυρώσουν στην επόμενη τετραετία.

Δεν υπήρχε καλύτερη εκλογική στρατηγική από την ίδια τη δημιουργία, τη δουλειά, τη συνέχεια, τη συνέπεια και το πολιτικό ήθος.

Σ'αυτά τα πλαίσια θα βαδίσουμε, και για μια ακόμη φορά θα νικήσουμε.

Γι'αυτόν τον λόγο, σ'αυτή την κρίσιμη φάση, επέλεξα ως κύριο άξονα της εισήγησής μου στην Κ.Ε., την ανάλυση της οικονομικής στρατηγικής. Σ'ένα θέμα που απασχολεί τον Ελληνικό Λαό και δεν επιδέχεται συνθηματολογία.

Πρίν φθάσω όμως εκεί, θα ήθελα να σταθώ σε ένα θέμα που απασχολεί σίγουρα τον Λαό μας. Το Εκλογικό Σύστημα.

Β. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Θα ήθελα να ξεκαθαρίσω ότι το Εκλογικό Σύστημα που προτείνουμε είναι αποτέλεσμα εναρμόνισης και πλήρους ανταπόκρισης στις αρχές που είχαμε θέσει και την πρόσφατη και άμεσα ορατή μελλοντική συγκυρία.

Δεν είναι προϊόν καμιάς υπόγειας διαπραγμάτευσης, κορυφής ή άλλης μορφής.

Είναι σύστημα απλής αναλογικής.

Υλοποιεί και εναρμονίζεται προς τις κατευθύνσεις που είχαμε προδιαγράψει και τις θυμίζω.

Πρώτο : Να καταγράφεται η λαϊκή βούληση χωρίς να παραμορφώνεται από αποκλεισμούς πολιτικών δυνάμεων από το υπέρτατο όργανο της Λαϊκής Κυριαρχίας που είναι το Κοινοβούλιο.

Δεύτερο: Οι συσχετισμοί να είναι τέτοιοι, ώστε η άσκηση της νομοθετικής εξουσίας να εναρμονίζει και να επιτρέπει τη σύνθεση και τον μετασχηματισμό των απόψεων του Λαού. Απόψεων που καταγράφονται αυθεντικά με τις προτιμήσεις του σε διακηρυγμένες αρχές και συγκεκριμένα προγράμματα κομμάτων αρχών.

Τρίτο : Η άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας να γίνεται με βάση την κυρίαρχη άποψη του Λαού, για την υλοποίηση προγράμματος που δεν θα νοθεύεται ούτε θα καταδολιεύεται (ανόθευτη και άδολη υλοποίηση προγράμματος) από παραχωρήσεις ή υποχωρήσεις κορυφής ερήμην του κυρίαρχου λαού.

Η πρώτη αρχή οδηγεί στην κατοχύρωση του πλουραλισμού και την καταγραφή των μειοψηφιών, που είναι συστατικό στοιχείο της Δημοκρατίας και που επί δεκαετίες όχι απλώς αγνοήθηκε από το εκλογικό σύστημα, αλλά κακοποιήθηκε βάνανυσα από τη Δεξιά και το Κράτος της σε όλες τις εκφράσεις της πολιτικής και κοινωνικής ζωής του τόπου.

Η τρίτη αρχή οδηγεί στην κατοχύρωση της ίδιας της Δημοκρατικής Διαδικασίας και της Λαϊκής Κυριαρχίας.

Γιατί αποτρέπει τον μέγιστο κίνδυνο να αναγορευτούν μικρές ή ελαχιστότατες μειοψηφίες σε ποσοστά και έδρες - κατοχυρωμένες έτσι κι αλλιώς με βάση την πρώτη αρχή - σε "υπερεξουσία" και απόλυτους ρυθμιστές. Ρυθμιστές μάλιστα μεταλλασσόμενους όχι ανάλογα με την κοινωνική αντιστοιχία ή έστω την πολιτική συγκυρία, αλλά ακόμα και με την απολιτική "ευκαιρία", χωρίς δεσμεύσεις αρχών, χωρίς ή και αντίθετα από τη θέληση και έγκριση του Λαού.

Ορισμένοι πολιτικοί φορείς επικαλούνται την "άδοση" ή την "ανόθευτη" απλή αναλογική. Οι ίδιοι φορείς έχουν καταθέσει κατά καιρούς προτάσεις νόμου με τους ίδιους τίτλους και επιχειρήματα, αλλά με ριζικά διαφορετικά αποτελέσματα. (Ποιό άραγε ήταν από όλα αυτά το "ανόθευτο";) Κάποιο μάλιστα από τα βαφτισμένα "ανόθευτα" συστήματα απλής αναλογικής - πρόταση νόμου του ΚΚΕ - ήταν το λίγο γνωστό σύστημα του αυξανόμενου διαιρέτη και μάλιστα ανάλογα με το εύρος των περιφερειών, που επειδή είχε προταθεί χωρίς τον απαραίτητο διορθωτικό συντελεστή - πέραν του ότι εξαφάνιζε τα πολύ μικρά κομμάτια - έδινε εξωφρενικά μαθηματικά αποτελέσματα, με πλεονάζουσες έδρες - πάνω από τις 300 - σε έξι (6) περιφέρειες:.

Ταυτόχρονα εξαφανιζόταν η αναλογική εκπροσώπηση στους νομούς. Ψήφισες στην Άρτα και έβγαине βουλευτής στο Ρέθυμνο ή διπλασιάζονταν οι ψήφοι ενός κόμματος σ' ένα νομό και υποδιπλασιάζονταν οι έδρες (φαινόμενο στις διεδρικές).

Ποιό ήταν το ουσιαστικό αίτημα των κομμάτων που σήμερα πολεμούν το προτεινόμενο εκλογικό σύστημα;

Πρώτο : Η κατάργηση των δεσμευτικών ποσοστών συμμετοχής στη Β' κατανομή (π.χ. του 17% του 1981 ή του 10% του 1946).

Δεύτερο : Η διατήρηση του (+1) που τότε έμπαινε και τότε έβγαине.

Τρίτο : Η ύπαρξη ίσων προϋποθέσεων για όλα τα κόμματα σε όλες τις εκλογικές περιφέρειες.

Τέταρτο : Η προσαρμογή στην απογραφή του 1981.

Πέμπτο : Η αποφυγή οποιασδήποτε διαφοροποίησης ή ιδιαιτερότητας.

Έκτο : Η απλότητα και σαφήνεια του νόμου.

Όλα αυτά πραγματοποιήθηκαν. Αυτό φυσικά που δεν μπορούμε να κάνουμε είναι να φτιάξουμε εκλογικό σύστημα που να ανατρέπει τη δεδομένη - και να καθιερώνει υποβολείς και ρυθμιστές, νοθεύοντας την ψήφο του Λαού.

Πρέπει τέλος να επισημάνω ότι το εκλογικό σύστημα εντάσσεται στο συνολικό πλαίσιο των θεσμών και μέτρων για την κατοχύρωση και διεύρυνση της Λαϊκής Κυριαρχίας.

Το πλαίσιο αυτό που είχαμε εξαγγείλει :

"Κατάργηση του σταυρού προτίμησης

Σύστημα απλής αναλογικής

Ψήφος στα 18 χρόνια

Χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων

Ψήφος στους μετανάστες"

είναι σήμερα πραγματικότητα.

Για όλους όσους πιστεύουν στη Δημοκρατία, στην πολυφωνία, στον Κοινοβουλευτισμό, στον πολυκομματισμό, οι νέοι αυτοί θεσμοί προωθούν την εξύψωση του πολιτικού αγώνα, αναγορεύουν τα κόμματα σε θεσμούς, όπως άλλωστε προβλέπει το Σύνταγμα, και κατοχυρώνουν την ελευθερία έκφρασης και δράσης ως το πιο βασικό στοιχείο της πολιτικής ζωής του Τόπου.

Γ. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Θεωρώ σκόπιμο να επαναλάβω ακριβώς ένα τμήμα της ομιλίας μου προς τις Ν.Ε. Και τούτο γιατί το θεωρώ μείζονος σημασίας. Αυτό αφορά την ανάδειξη Προέδρου Δημοκρατίας, τον χαρακτήρα και το νόημα των εκλογών του 1985 καθώς και την αναγκαιότητα των Επιτροπών στήριξης της Αλλαγής.

Έχουμε πεί κατ'επανάληψη ως ΠΑΣΟΚ ότι η διαδικασία η συνδεδεμένη με αξιολόγηση και υπόδειξη προσώπου για το θεσμό της Προεδρίας είναι άκαιρη.

Είναι ανάγκη όμως, για να μην είμαστε θεατές και μάρτυρες, μιας πότε ηθελημένης και πότε αθέλητης "προεδρολογίας" με διάφορα σενάρια και εικασίες να κάνουμε ορισμένες αρχικές και θεμελιακές διασαφηνίσεις.

Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ασφαλώς είναι συστατικό στοιχείο των εξελίξεων. Σίγουρα όμως ΑΕΝ είναι το κυρίαρχο και καθοριστικό γεγονός. Αντίθετα το κυρίαρχο και καθοριστικό γεγονός είναι αυτή καθ'αυτή η κρίσιμη πολιτική αναμέτρηση των επόμενων εκλογών. Και τούτο γιατί οι εξελίξεις θα εξαρτηθούν και θα σηματοδοτηθούν από τους εκλογικούς συσχετισμούς, που είναι αναγκαίο να προκύψουν μέσα από τους πιο ευκρινείς και ορατούς πολιτικούς, κοινωνικούς και ιδεολογικούς όρους σύγκρισης, αντιπαράθεσης και σύγκρουσης. Οι συσχετισμοί αυτοί με την καταγραφή και τη δυναμική τους θα διαμορφώσουν ή δεν θα διαμορφώσουν μιιά στέρεη και θετική προοπτική για τις λαϊκές δυνάμεις.

Προοπτική, που έτσι κι αλλιώς οφείλει να στηριχτεί στη συνέπεια, τη συνέχεια, την κλιμάκωση και το βάθος των αλλαγών στην Εξωτερική Πολιτική, στην οικονομία, την κοινωνία και τους θεσμούς. Προοπτική, που θα διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό μέσα από την κατοχύρωση της δημοκρατίας, του πολιτικού και κομματικού πλουραλισμού, της ελευθερίας και των δικαιωμάτων του πολίτη.

Πρέπει να γίνει σαφές, ότι το ακριβές περιεχόμενο του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας συνδέεται άρρηκτα με τους υπαρκτούς και επικυρωμένους λαϊκούς συσχετισμούς και τη δυναμική τους.

Αναμφίβολα η πρωτοβουλία των πολιτικών κινήσεων και η επιρροή των κοινωνικών εξελίξεων ανήκει πρωταρχικά στο ΠΑΣΟΚ. Οι βασικές μας επιλογές δεν μπορεί παρά να είναι συνυφασμένες:

- με ζητήματα εδαφικής ακεραιότητας, εθνικής ανεξαρτησίας και την πολυδιάστατη εξωτερική μας πολιτική και την προοπτική της,
- με την κατοχύρωση των δημοκρατικών θεσμών και την προοπτική επέκτασής του,
- με την εδραίωση της αλλαγής, την ώθηση και την προοπτική τους.

Σίγουρα η κάθε μας επιλογή παύνει υπόψη της ένα συγκεκριμένο παρόν, ως καρπό συγκεκριμένων συσχετισμών και ισορροπιών και σκιαγραφεί ένα μέλλον, με βάση τους στρατηγικούς μας στόχους και τις προοπτικές εξελίξεων της Κοινωνίας μας. Χρειάζεται οξυδέρκεια, θάρρος και σύνεση για να μη θυσιάσουμε είτε τις κατακτήσεις του παρόντος εν ονόματι κάποιου αόριστου μέλλοντος, είτε το μέλλον και την προοπτική εν ονόματι της αυτάρκειας κάποιου παρόντος. Το παρόν δεν μπορεί παρά να εκφράζει σε σχέση με το μέλλον μια ενδιάμεση κατάσταση. Το παρόν και το μέλλον οφείλουν να τροφοδοτούν μια δυναμική ισορροπία ανοιχτή στις πολιτικές, κοινωνικές και ιδεολογικές απαιτήσεις του Ελληνικού Λαού.

Δ. Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΟΥ 1985.

Δ 1. Η ερχόμενη εκλογική μάχη έχει τη μεγαλύτερη Εθνική, Πολιτική, Κοινωνική, Θεσμική και Ιδεολογική κρισιμότητα. Από την έκβασή της εξαρτάται τόσο η συνέχεια και η κλιμάκωση της Αλλαγής όσο και το ίδιο το περιεχόμενο, η μορφή και ο ρυθμός της.

Ο πολιτικός χαρακτήρας αυτής της ιστορικής αναμέτρησης είναι:

- πανδημοκρατικός για τούς θεσμούς, για τις ελευθερίες, τα δικαιώματα και τη συμμετοχή του πολίτη και των κινημάτων,

- πατριωτικός για την εδαφική ακεραιότητα, τα κυριαρχικά δικαιώματα και την Εθνική Ανεξαρτησία,
- στρατηγικός για την αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη και απελευθέρωση,
- ριζοσπαστικός για τις νέες φιλοσοφικές προσεγγίσεις και θεωρήσεις για τη Διεθνή κατάσταση και την Ειρήνη, την Κοινωνία, τον άνθρωπο, τον πολιτισμό, την τεχνολογία, τη φύση και το περιβάλλον,
- ιδεολογικός όχι μόνο για τη σοσιαλιστική επαγγελία, ευαισθησία και τις αξίες αλλά κύρια για τη σοσιαλιστική πράξη και ηθική.

Δ 2. Το ΠΑΣΟΚ οφείλει να επιδιώξει τη νέα ώθηση και ολοκλήρωση της Αλλαγής σε συσχέτιση με την Πολιτική και Εκλογική Αυτοδυναμία και τη στρατηγική και ιδεολογική Αυτονομία της Διασευκτικής πρότασής του.

Όμως οι εξελίξεις δεν είναι υπόθεση κάποιου κομματικού μηχανισμού αλλά αφορούν και ενδιαφέρουν τον ίδιο το Λαό. Αφορούν δικαιώματα, κατακτήσεις, αγώνες, αγωνίες αναζητήσεις και οράματα του λαού και ΟΧΙ αποκλειστικά καί μόνο τού ΠΑΣΟΚ.

Αναμφισβήτητα για να διασφαλίσουμε μια σίγουρη και άνετη νίκη οφείλουμε να δώσουμε τη μάχη ΜΕ ΤΟΝ ΛΑΟ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ και ΟΧΙ ΜΕ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ. Αυτές οι δύο απλές φράσεις περικλείουν δύο διαφορετικές στρατηγικές ΟΧΙ μόνο για τη νίκη αλλά κύρια και για την πορεία μετάβασης και για την ολοκλήρωση του σοσιαλισμού.

Στίς μέρες μας διατυπώνεται συχνά και επίμονα σαν αμετάθετο πια αίτημα τόσο στελεχών όσο και μαζών για κινητοποίηση, συμμετοχή, δημιουργική συσπείρωση και θετική δράση.

Υπάρχουν πολιτικοί, κοινωνικοί και ιδεολογικοί όροι αυτή η λαϊκή ανταπόκριση να καταλήξει σε ένα ρωμαλέο ρεύμα. Ένα πλατύ και ρωμαλέο ρεύμα, που θα συμβάλει αποφασιστικά στην κατοχύρωση του παρόντος και τού μέλλοντος της Αλλαγής. Να γίνει ορατή και χειροπιαστή η στρατηγική της Αλλαγής και να κρατηθούν ανοιχτοί οι ορίζοντές της. Να διασφαλιστούν και να βαθύνουν οι κατακτήσεις. Να αναδειχτούν και να ζωντανέψουν οι νέοι θεσμοί της Αποκέντρωσης, της Λαϊκής συμμετοχής, του κοινωνικού ελέγχου και της Αυτοδιαχείρισης.

Να κρατηθούν ανοιχτά τα πεδία της σύγκρουσης με τις δυνάμεις της εξάρτησης, της ολιγαρχίας και της αντίδρασης. Να αποκαλυφθεί η απόπειρα μεταμφίεσης της Δεξιάς με τη λεοντή του Κέντρου και του φιλελευθερισμού. Να καταπέσουν οι δογματικοί μύθοι και σεχταριστικοί φραγμοί και να υπερφαλαγγιστούν οι στενοκομματικοί αντιπερισπασμοί των ηγεσιών της παραδοσιακής αριστεράς.

- Δ 3. Αυτό το ρεύμα είναι αναγκαίο να αποκτήσει οργανικούς δεσμούς με το ΠΑΣΟΚ. Είναι αναγκαίο να συμβαδίζει και να συμπαρατάσσεται με στελέχη της Οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ κατά τρόπο, χώρο, θεσμό και πρωτοβουλία. Είναι αναγκαίο μέσα του να διαφυλάσσει την αυτόνομη υπόσταση και την κριτική στάση των διαφόρων στελεχών και ως προς το ΠΑΣΟΚ και ως προς την Αλλαγή.

Είναι αναγκαίο να συγκροτείται σε Επιτροπές σε Κεντρικό, Νομαρχιακό και Επαρχιακό επίπεδο. Αυτές οι Επιτροπές θα συντίθενται με αναγνώριση και σεβασμό της πολιτικής αφετηρίας, της ιδεολογικής καταβολής και των αγωνιστικών βιωμάτων των μελών του.

ΔΕΝ ζητάμε την απόλυτη συμφωνία και υποταγή. Επιζητούμε και προτείνουμε την αυτόνομη αγωνιστική σύμπραξη, αλληλεγγύη και στράτευση. Πρωθούμε εκείνα που μας ενώνουν και δεσμεύουν σε κοινή προσπάθεια και κοινούς αγώνες χωρίς να αποσιωπούμε και να μηδενίζουμε τις όποιες διαφορές και διαφωνίες.

Αυτές οι Επιτροπές αποτελούν ευρύτερες συσπειρώσεις ανθρώπων με παράδοση και παρουσία στους αγώνες για την Ειρήνη, την Ανεξαρτησία, τη Λαϊκή Κυριαρχία, την Αλλαγή και το Σοσιαλισμό.

Αυτές οι Επιτροπές αποτελούν ένα ευρύτερο Πολιτικό και Κοινωνικό μέτωπο μάχης και αγώνα. Είναι σαφές, ότι ΔΕΝ αποκαθιστούν, ΔΕΝ προσδιορίζουν και ΔΕΝ δεσμεύουν την Οργάνωση, που διατηρεί την αυτοτέλειά της και το κυριαρχικό και αναντικατάστατο ρόλο της στη διαφύλαξη της φυσιογνωμίας, τη διαμόρφωση της στρατηγικής και των επιλογών του Κινήματος όπως ορίζει το Καταστατικό.

Γιὰ τούτο οι Οργανώσεις του ΠΑΣΟΚ οφείλουν και πάλι να καταξιωθούν σε επάλξεις αγώνα και δράσης. Να αναδειχτούν σε πρωτοπόρους φορείς ιδεών, θεσμών, αναζητήσεων, προτάσεων και ήθους.

Να αποδιώξουν από πάνω τους τήν όποια "φθορά" εξουσίας.

Να απορρίψουν το ρόλο του μηχανισμού νομής και κατανομής εξουσίας.

Η οργάνωση του ΠΑΣΟΚ οφείλει να συνεγερθεί από την κρισιμότητα της μάχης και να απαντήσει θετικά στην πρόσκληση και τήν πρόκληση για τη δημιουργία μιας ΛΑΪΚΗΣ και όχι Κομματικής Πανστρατιάς.

Δ.4. Η σύνθεση των Επιτροπών πρέπει να διασφαλίζει την ενότητα των οργανωμένων στελεχών και μελών με τον φιλικό περίγυρο, όχι μόνο του ΠΑΣΟΚ, αλλά και της Αλλαγής. Ταυτόχρονα όμως η σύνθεση θα πρέπει να είναι πλατειά, αξιόπιστη και φερέγγυα.

Δ.5. Η σπουδαιότητα και συμβολή αυτών των Επιτροπών στο έργο της Αλλαγής, και βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, αποδεικνύεται από τις αντιδράσεις των ηγεσιών των άλλων κομμάτων. Μπροστά στο φόβο της καινούργιας και δυναμικής πρωτοβουλίας μας απάντησαν με αλχημείες και αφορισμούς.

Ο Τύπος και η ηγεσία της Δεξιάς πανικόβλητη μίλησε για "τρομοκρατικές ομάδες αντιδεξιών πολιτών". Τα όργανα και οι εκπρόσωποι του ΚΚΕ μίλησαν για "προσωπικές συναλλαγές" και του ΚΚΕ εσωτ. για "θεσιθήρες".

Βέβαια όλοι για ιδιοτελείς κομματικούς στόχους δρομολογούν και κατασκευάζουν είτε μετωπικά σχήματα κορυφής για την "πραγματική" αλλαγή είτε παραταξιακά σχήματα (με προσκλήσεις στην ΕΠΕΝ και στους Κεντρώους) για την "απαλλαγή".

Η απάντησή μας είναι ότι αυτές οι Επιτροπές θα είναι λαογέννητες εκφράσεις ενός ζωντανού και υπαρκτού ρεύματος συμπόρευσης με την Αλλαγή και ΟΧΙ κατασκευάσματα κορυφής. Αυτές οι Επιτροπές ως σχήματα με πλούσια σύνθεση και φυσιογνωμία θα προκύπτουν μέσα από ανοιχτές και διαφανείς πολιτικές διαδικασίες μιας καί θα επιβεβαιώνουν ώριμες αποκρυσταλλώσεις και αποφάσεις ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ.

Ε. ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ.

Θεωρώ ως μείζονος πολιτικής αλλά και στρατηγικής σημασίας το τμήμα της πολιτικής και οργανωτικής εισήγησης του Ε.Γ. που θα ακολουθήσει και αφορά στίς προδιαγραφές για την εκπόνηση του νέου προγράμματος της νέας τετραετίας.

Βασική κατεύθυνση της εισήγησης αποτελεί η σύνταξη προγράμματος μαζί με το Λαό με ουσιαστική συμμετοχή του. Μια συμμετοχή που πρέπει να πραγματοποιηθεί με οργανωμένο διάλογο τόσο σε επίπεδο οργάνωσης όσο και σε επίπεδο Κυβέρνησης.

Ο πλήρης βέβαια συντονισμός και η ενιαία κατεύθυνση περνάει μέσα από τη χάραξη από την Κ.Ε. των κατευθυντηρίων αρχών και η τελική πάλι κατάληξη από την Κ.Ε. μετά την πραγματοποίησή τού οργανωμένου διαλόγου.

Μοναδικές δεσμεύσεις μας είναι οι αρχές της 3ης του Σεπτέμβρη, οι επιλογές του Συνεδρίου μας, οι επεξεργασίες της Κ.Ε., οι ψηφισμένες κατευθύνσεις του Πενταετούς Προγράμματος και η ανάγκη ολοκλήρωσης του πρώτου προγράμματος Κυβερνητικής Πολιτικής.

Η οικονομία είναι ο τομέας που κύρια κρίνεται και επιβεβαιώνεται ο ριζοσπαστικός και σοσιαλιστικός χαρακτήρας μιας πολιτικής. Είναι ταυτόχρονα ο τομέας που παρουσιάζει τις πιο ορατές αντιφάσεις και αντιθέσεις, τις πιο έντονες συγκρούσεις, τις πιο πολύπλοκες σχέσεις και διασυνδέσεις, τα πιο ισχυρά συμφέροντα.

Σε κάθε ποσοτική και ποιοτική αλλαγή της οικονομίας μας υπάρχουν οι προσδιοριστικοί στόχοι και οι περιοριστικοί παράγοντες που διαγράφονται από τις αντικειμενικές και υποκειμενικές δυνατότητες και συνθήκες. Η διεθνής συγκυρία και ο τρόπος ανάπτυξης της οικονομίας μας προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες και τους ρυθμούς αλλαγής της οικονομίας.

Το ερώτημα που τίθεται είναι ποιά είναι τα στοιχεία της πολιτικής που μας διαφοροποιούν από ένα κόμμα που κάνει μόνον εκσυγχρονισμό χωρίς να στοχεύει στον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Το ερώτημα αυτό δεν είναι θεωρητικό και δεν μπορεί ν' απαντηθεί ανεξάρτητα από διαμορφωμένες δομές και σχέσεις, ανεξάρτητα από την συγκυρία.

Αυτό σημαίνει ότι η ανάλυση και γνώση της κατάστασης είναι απαραίτητος όρος για την αλλαγή της. Η αλλαγή δεν είναι μια μηχανιστική μεταφορά απόψεων και μοντέλων και η εκβιαστική διαμόρφωση μιας πραγματικότητας προσαρμοσμένης σε κάποιο μοντέλο. Γιατί τότε το εγχείρημα της αλλαγής οδηγεί σε παραμόρφωση του μοντέλου και σε βιασμό του οράματος.

27

Απαιτείται συνέπεια στις αρχές και στους στόχους και συνεχής διερεύνηση των μέσων και των μεθόδων που θα επιτευχθούν οι στόχοι. Η αλλαγή προϋποθέτει γνώση, προσαρμογή και ανατροφοδότηση θεωρίας και εμπειρίας για τη διαμόρφωση μιάς αποτελεσματικής τακτικής που θα κάνει τον στόχο, την αυτοδύναμη αποκεντρωμένη οικονομική ανάπτυξη, πράξη. Απαιτεί μια συντονισμένη και ιεραρχημένη προσπάθεια που διευρύνει αλλά δεν υπερβαίνει τα όρια αντοχής της οικονομίας με άκαιρες και χωρίς προοπτικές επιλογές.

Στα τρία χρόνια διακυβέρνησης της χώρας μας από το ΠΑΣΟΚ διαμορφώνονται οι μηχανισμοί προγραμματισμού και υλοποίησης της αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης με ταυτόχρονη αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων και στρωμάτων. Δεν μπορούμε να πούμε ότι έχουμε αλλάξει την δομή της οικονομίας, κάτι τέτοιο απαιτεί πολύ μακρότερο χρονικό διάστημα, αλλά έχουμε αλλάξει την πορεία της οικονομίας. Ταυτόχρονα δημιουργούνται οι νέοι θεσμοί και φορείς λαϊκής συμμετοχής.

Δεν θ'αναφερθώ στα μακροοικονομικά μεγέθη που αποδεικνύουν ότι στα τρία χρόνια κατορθώσαμε παρά τις αρνητικές διεθνείς εξελίξεις και την κληρονομία που παραλάβουμε όχι μόνο να σταματήσουμε τον κατήφορο της οικονομίας, αλλά και να πετύχουμε μια συνεχή ανάκαμψη της οικονομίας μας. Είναι γνωστό ότι: οι αρνητικοί ρυθμοί αύξησης του εθνικού εισοδήματος μετατράπηκαν σε θετικούς, μειώσαμε σημαντικά το ρυθμό πληθωρισμού, συγκρατήσαμε το έλλειμα στο ισοζύγιο πληρωμών. Και για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια έχουμε σημαντική αύξηση επενδύσεων.

Η διαφοροποίηση και ο χαρακτήρας της δικής μας πολιτικής καταγράφεται στο μικροοικονομικό επίπεδο, στον προσανατολισμό, αξιοποίηση και ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας μας σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας μας και στην αλλαγή σχέσεων παραγωγής. Παρά τις αδυναμίες, τα λάθη ίσως, και τις αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε, κάνοντας μιά κριτική αποτίμηση του έργου μας μπορούμε να δούμε με σαφήνεια την σοσιαλιστική κατεύθυνση της πολιτικής μας.

Η εικόνα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε κατά τομέα πολύ συνοπτικά είναι η παρακάτω:

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: Η βασική μας τοποθέτηση για την απαλλαγή του αγρότη από την εκμετάλλευση και την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας προς όφελος των αγροτών και της κοινωνίας γενικότερα είναι ο εθελοντικός συνεταιρισμός. Το νομοσχέδιο που καθορίζει το πλαίσιο ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος βρίσκεται στην Βουλή και παρά τη λυσσαλέα αντίδραση και παραπλανητική τακτική της Ν.Δ. θα γίνει πολύ σύντομα νόμος του κράτους. Με τον νόμο αυτό δίνεται η δυνατότητα στους αγρότες να πάρουν την τύχη στα χέρια τους. Να προχωρήσουν στην καλλίτερη οργάνωση της παραγωγής τους, στην διακίνηση και μεταποίηση των προϊόντων τους, στη δημιουργία δηλαδή των αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών.

Πρέπει όμως εδώ να επισημάνουμε και ορισμένα προβλήματα που είτε έχουν ανακύψει ή μπορεί ν'ανακύψουν, προβλήματα που θα πρέπει έγκαιρα ν'αντιμετωπιστούν από τους αρμόδιους φορείς αλλά και από το κίνημα μας.

Οι συνεταιρισμοί θα πρέπει να είναι βιώσιμοι, και ανταγωνιστικοί, μονάδες δηλαδή σωστά οργανωμένες με αποτελεσματική διαχείριση. Είναι γιαυτό απαραίτητο το κράτος αλλά και οι ίδιοι οι συνεταιρισμοί να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις σε στελεχιακό δυναμικό και σύγχρονη υποδομή.

Ο συνεταιρισμός δεν αποβλέπει μόνον στην προώθηση της οικονομίας των μελών του αλλά και στην εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου γενικότερα. Η ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος πρέπει αυτονόητα να έχει θετικές επιπτώσεις για τον καταναλωτή.

Ένα άλλο σημείο που θα πρέπει να προσέξουμε είναι η ενίσχυση και ενδυνάμωση της ΕΛΕ. Οι δευτερεύουσες αντιθέσεις που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων τάξεων και στρωμάτων που αντικειμενικά συναπαρτίζουν της ΕΛΕ δεν θα πρέπει να αναγορευτούν σε κυρίαρχες. Η δημιουργία ρηγμάτων στις τάξεις της ΕΛΕ δυσχεραίνει τη μετάβαση στον σοσιαλισμό. Έτσι η ανάπτυξη του αγροτικού συνεταιριστικού κινήματος δεν πρέπει να γίνεται ανταγωνιστικά με τα συμφέροντα άλλων τάξεων ή στρωμάτων μη προνομιούχων. Ο αγροτικός συνεταιρισμός θα πρέπει να δει την προώθηση των δικών του προϊόντων και όχι τη δημιουργία για παράδειγμα super market. Η καθετοποίηση της παραγωγής θα πρέπει να γίνει σταδιακά και προσεκτικά και στη διαδικασία αυτή θα πρέπει να αξιοποιηθεί η γνώση, η εμπειρία και η υποδομή που υπάρχει, να προχωρήσουμε δηλαδή σε συνεργασία κι όχι σε αντιπαράθεση με άλλα στρώματα.

Γιατί μόνο έτσι οι δομικές αλλαγές που είναι απαραίτητες θα γίνουν με το μικρότερο δυνατό οικονομικό και κοινωνικό κόστος, με την ενδυνάμωση κι όχι αποδυνάμωση της ΕΛΕ.

Τα θετικά αποτελέσματα της ανάπτυξης του συνεταιριστικού κινήματος θα φανούν κύρια στην επόμενη 4ετία. Η αναδιάρθρωση όμως του αγροτικού τομέα απαιτεί και την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, κάτι που συνδέεται άμεσα με την κλαδική βιομηχανική πολιτική.

Είναι γνωστό ότι προωθούμε μια οικονομία όπου συνυπάρχουν και διαπλέκονται τρεις τύποι φορέων ανάπτυξης. Αυτοί είναι:

- Ο Δημόσιος Τομέας, που μέσα από την κοινωνικοποίηση του διαμορφώνει και κατοχυρώνει μια δυναμική και δημιουργική ισορροπία και συμμετοχή ανάμεσα στο κράτος, την κοινωνιά και τους εργαζόμενους.
- Ο Ιδιωτικός Τομέας, που μπορεί να υπάρχει και να αναπτύσσεται μέσα στο αναπτυξιακό πρόγραμμα και σύμφωνα με κίνητρα αποτελεσματικά και διαφανή και κατά κλάδο και κατά γεωγραφική περιφέρεια.
- Ο Κοινωνικός Τομέας, με μοχλούς προώθησης την Τοπική Αυτοδιοίκηση, τους Συνεταιρισμούς, τις Εταιρίες Λαϊκής Βάσης, ως ενοποιημένο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο προχωράμε στις δομικές εκείνες αλλαγές που είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωση μιας αναπτυξιακής πορείας με στόχο την αυτοδύναμη αποκεντρωμένη οικονομική ανάπτυξη.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: Στους δημόσιους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας προχωράμε σε αποκρατικοποίηση, στην κοινωνικοποίηση. Η θεσμική παρέμβαση γίνεται στην πρώτη τετραετία αλλά οι θετικές επιπτώσεις και τα αποτελέσματα της πρωτόγνωρης αυτής διαδικασίας θα φανούν την δεύτερη τετραετία. Η πρωτοποριακή αυτή σύλληψη προφανώς πολλά οφείλει στην μέχρι σήμερα παγκόσμια θετική ή αρνητική εμπειρία βρίσκει όμως μία μοναδική ευκαιρία εφαρμογής στην σημερινή Ελλάδα.

Είναι μία πρόταση-πρόσκληση έξω από μοντέλα, προκαθορισμένα σχήματα και παγιωμένες αντιλήψεις. Μία πρόταση που εμπεριέχει και απαιτεί πρωτοβουλία, φαντασία και υπευθυνότητα.

Με τα διατάγματα που έχουν ήδη εκδοθεί για την ΔΕΠ, ΟΤΕ και ΟΣΕ και με άλλα που έπονται προβλέπεται ότι ο κοινωνικός έλεγχος και η χάραξη της στρατηγικής γίνεται στο επίπεδο της Αντιπροσωπευτικής Συνέλευσης όπου πέραν του κράτους συμμετέχουν κοινωνικοί φορείς και εργαζόμενοι.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα διατάγματα αυτά μπορεί να διαφοροποιούνται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και ιδιομορφίες των οργανισμών και επιχειρήσεων.

- 32 -

Δύο πράγματα πρέπει να αποφευχθούν:

- α. Να μην υπάρχει διάκριση στην πράξη μεταξύ της χάραξης της στρατηγικής και της διοίκησης
- β. να υπάρχει υπέρμετρη εκπροσώπηση του κράτους και των εργαζόμενων σε βάρος των κοινωνικών φορέων, γιατί υπάρχει ο κίνδυνος να αναπαράγονται έτσι συντεχνιακές αντιλήψεις και νοοτροπίες.

Η επιτυχία του πρωτόγνωρου αυτού πειράματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα και υπευθυνότητα με την οποία θα ανταποκριθεί κύρια το συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας μας. Το πεδίο δράσης του συνδικαλιστικού κινήματος διαφοροποιείται και διευρύνεται μέσα στα πλαίσια μίας κοινωνικοποιημένης μονάδας. Η παρέμβασή του δεν εξαντλείται στον διεκδικητισμό, έχει πολύ πιο πλούσιο και σύνθετο χαρακτήρα. Είναι ακριβώς εκεί μέσα στους νέους θεσμούς όπου θα δοκιμαστεί και θα σφυρηλατηθεί η νέα φυσιογνωμία και η σοσιαλιστική στρατηγική του μαζικού κινήματος.

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: Το ΠΑΣΟΚ έχει επανειλημμένα ξεκαθαρίσει της θέση του όσον αφορά την φύση και την έκταση της κοινωνικοποίησης στον ιδιωτικό τομέα. Στο "Συμβόλαιο με το Λαό" αναφέρονται ενδεικτικά οι τομείς στρατηγικής σημασίας που θα κοινωνικοποιηθούν, (όπως το μεγάλο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο, οι μεγάλες επιχειρήσεις εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου, τα μεγάλα ναυπηγεία, οι βιομηχανίες χάλυβος, τσιμέντων και λιπασμάτων, φαρμακοβιομηχανία και όσες μονάδες αφορούν άμεσα την εθνική άμυνα).

Ο στόχος αυτός παραμένει αμετάβλητος. Η απαρύθμιση των κλάδων είναι ενδεικτική και θα πρέπει να μεταβάλλεται διαχρονικά λόγω των γρήγορων ανακατατάξεων τόσο στη βιομηχανία όσο και στο διεθνές επίπεδο. Η στρατηγική σημασία των τομέων θα πρέπει να εκτιμηθεί όχι μόνο με βάση τις σημερινές συνθήκες, αλλά και με βάση τις προβλεπόμενες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και της μελλοντικής ζήτησης.

Οι τομείς στρατηγικής σημασίας δεν είναι κάτι στατικό ανεξάρτητα χρόνου και τόπου. Όταν βρισκόμαστε στην εποχή της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης, στην εποχή της μικροηλεκτρονικής και πληροφορικής, η εμμονή σε αρχαϊκές αντιλήψεις για προϊόντα, τομείς και διαδικασίες παρωχημένων εποχών δείχνει έλλειψη γνώσης των μεταβολών και των παραγωγικών δυνάμεων που αναπτύσσονται.

Τομείς που σ' άλλες εποχές ήταν στρατηγικής σημασίας σήμερα καταρρέουν, απαξιώνονται, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης, των μεταβολών σε διεθνές επίπεδο, τις αλλαγές στον τρόπο ζωής. Έτσι θα πρέπει να δούμε την κοινωνικοποίηση των στρατηγικών τομέων με βάση τις εξελίξεις και όχι με βάση την ιστορία.

Σημαντικά βήματα έχουν γίνει στο χώρο των φαρμάκων, όπου έχει ιδρυθεί η εθνική φαρμακοβιομηχανία. Στο χώρο της πολεμικής βιομηχανίας, όπου μεγάλες επιχειρήσεις έχουν περάσει στον έλεγχο του δημόσιου και σύντομα θα συσταθεί ένας οργανισμός που θα προγραμματίζει και θα συντονίζει τις δυνατότητες εγχώριας παραγωγής με τις αμυντικές ανάγκες της χώρας μας.

A. ΕΠΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ. Σε επιλεγμένους στρατηγικούς τομείς προβλέπεται η άσκηση κοινωνικού ελέγχου με τα εποπτικά συμβούλια που εξασφαλίζουν την αρμονική λειτουργία του κλάδου σε σχέση με τις επιλογές του εθνικού προγραμματισμού. Δεν αλλάζουν τις σχέσεις ιδιοκτησίας, πρόκειται δηλαδή για έναν όχι τόσο επαναστατικό θεσμό, όσο θέλησαν να τον εμφανίσουν οι αντίπαλοι του. Είναι ένας θεσμός χρήσιμος που επιτρέπει μέσω ενός συντονιστικού και καθοδηγητικού ρόλου τη συνεργασία μεταξύ του κράτους, των κοινωνικών φορέων και των επιχειρηματικών και ταυτόχρονα την απόκτηση γνώσεων και εμπειρίας για την άσκηση κλαδικής και διακλαδικής πολιτικής.

Πρέπει να ομολογήσουμε ότι έχουμε καθυστερήσει στην υλοποίηση αυτού του θεσμού.

Η κοινωνικοποίηση στρατηγικών κλάδων και ο κοινωνικός έλεγχος μέσω των εποπτικών συμβουλίων αποτελούν ιδεολογικές και πολιτικές επιλογές του Κινήματος. Οι επιλογές αυτές δεν πρέπει να συγχέονται με μια άλλη παρέμβαση στον ιδιωτικό τομέα που αφορά την εξυγίανση των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.

B. ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ. Η παρέμβαση μας αυτή δεν εκφράζει αναγκαστικά επιλογή αλλά αναγκαία εμπλοκή για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους, που αφορά την εξυγίανση τους. Όπως έχει επανειλημμένα τονιστεί η ύπαρξη των σημερινών υπερχρεωμένων επιχειρήσεων είναι αποτέλεσμα της αλλοπρόσαλης πολιτικής των κυβερνήσεων της Δεξιάς,

των αντιφάσεων ανάμεσα στην παραγωγή και το πιστωτικό σύστημα και των διασυνδέσεων και προνομίων που εξασφάλισαν οι κυβερνήσεις της Δεξιάς σε ένα αριθμό μεγαλοεπιχειρηματιών.

Είναι γνωστό ότι υφιστάμεθα έντονη κριτική για παρεμβατισμό και περιορισμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Φθάνουν μάλιστα στο σημείο να επισημαίνουν διάφοροι εκπρόσωποι των βιομηχάνων ότι η κρατική παρέμβαση είναι ο λόγος που τους αποτρέπει από το να επενδύουν.

Το ερώτημα είναι:

- είμαστε εμείς μήπως οι ένοχοι για την σημερινή κατάσταση των επιχειρήσεων;
- για την κατασπατάληση τῆς δημόσιου χρήματος σε μη παραγωγικές δραστηριότητες;
- γιατί ο ιδιωτικός τομέας όταν δεν υπήρχε ο "κρατικός παρεμβατισμός" δεν έκανε επενδύσεις;

Το μέγιστο των ιδιωτικών επενδύσεων την 10ετία του '70 παρουσιάζεται το '74 και φθάνει στο ύψος των 15 μόνον δισ. δρχ. Από το '74 παρατηρείται μια συνεχής μείωση και παράλληλα μια διαρθρωτική μεταβολή σε βάρος του μηχανολογικού εξοπλισμού.

θα πρέπει εδώ, να τονίσουμε πως η 10ετία του '70 ήταν σημαδιακή για όλες τις χώρες του κόσμου. Τότε έγιναν οι μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές αντιμετωπίζοντας δύο μεγάλες πετρελαϊκές κρίσεις.

Οι χώρες που σήμερα δεν έχουν προβλήματα, είναι αυτές που ο ιδιωτικός τομέας προχώρησε με φαντασία και τόλμη σε επενδυτικά προγράμματα εκσυγχρονισμού. Σε μας δεν έγινε καμιά προσπάθεια, τουναντίον παρατηρήθηκε μια συνεχής μείωση του τεχνολογικού εξοπλισμού. Έτσι μπήκαμε στη δεκαετία του '80 με μηχανολογικό εξοπλισμό κατώτερο εκείνου στις αρχές του '70. Αυτή είναι η μεγαλύτερη ευθύνη. Η ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '70.

Και παραπέρα ρωτάμε τι έπρεπε να κάνει η κυβέρνηση; Ν' αφήσει μήπως να δημιουργηθεί τεράστιο οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα, να μείνουν άνεργοι αρκετές χιλιάδες δεκάδες εργαζόμενοι;

Έχουμε πολλές φορές τονίσει ότι η εμπλοκή μας με τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις δεν είναι επιλογή μας. Και θα είμαστε ευτυχείς αν αναλάμβανε ο ιδιωτικός τομέας να εξυγιάνει τις επιχειρήσεις αυτές, γιατί τότε θα προχωρήσουμε πιο γρήγορα στην υλοποίηση του δικού μας προγράμματος.

Ο Οργανισμός Ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων που δημιουργήθηκε με τον ν. 1386/83 ήταν μια αναγκαιότητα.

Με τον ν. 1386 οι υπερχρεωμένες επιχειρήσεις που είναι βιώσιμες αλλά αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικά προβλήματα που δεν μπορούν να λυθούν στα πλαίσια του πιστωτικού συστήματος εντάσσονται στον φορέα ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων. Με την ένταξη τους εξασφαλίζεται βραχυπρόθεσμα η συνέχιση της λειτουργίας τους και εισέρχονται στο στάδιο

της εξυγίανσης. Μετά την εξυγίανση προχωρούν στο τελικό στάδιο αντιμετώπισης του προβλήματος που ενέχει την αναδιάρθρωση του μετοχικού τους κεφαλαίου.

Η μεθοδολογία της αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου των επιχειρήσεων θα προσδιορίσει και το ποιος θα φέρει το βάρος για την εξυγίανση των επιχειρήσεων αυτών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το κύριο βάρος θα το φέρει ο δημόσιος τομέας. Άρα το κύριο ερώτημα που αφορά τον δημόσιο τομέα είναι πως θα γίνει η κατανομή των ζημιών και ποιά θα είναι η διαχρονική κατανομή τους. Επειδή η εξυγίανση των επιχειρήσεων αυτών απαιτεί εκ των πραγμάτων τη συμβολή του δημόσιου χρήματος η πλειοψηφία των μετοχών των επιχειρήσεων που έχουν εξυγιανθεί θα περάσει στο Δημόσιο. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι επιχειρήσεις κι όλες οι μετοχές θα παραμείνουν στο Δημόσιο. Η διαφοροποίηση θα γίνει ανάλογα με την στρατηγική σημασία των επιχειρήσεων αυτών.

Οι επιχειρήσεις που ανήκουν στους στρατηγικούς κλάδους κλάδους που υπάγονται στο στόχο της κοινωνικοποίησης θα περάσουν μετά το στάδιο της εξυγίανσης στη διαδικασία της κοινωνικοποίησης. Πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι η μορφή και η λειτουργία αυτών των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων δεν θα είναι κατ'ανάγκη η ίδια με τις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Οι επιχειρήσεις αυτές από τη φύση τους είναι διαφορετικές καθώς αφορούν ουσιαστικά τη διαχείριση "κρατικών μονοπωλίων" (ηλεκτρικό, τηλέφωνο κ.λ.π.) ή υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις που δεν ανήκουν σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας θ'αντιμετωπιστούν κατά περίπτωση, ανάλογα με τον σχετικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν για την επίτευξη των στόχων του 5ετούς, την τεχνολογική αναβάθμιση και την καταπολέμηση ολιγοπωλιακών καταστάσεων. Έτσι σ'ορισμένες περιπτώσεις μπορεί ο δημόσιος τομέας, δημοτικές, κοινοτικές, ή συνεταιριστικές επιχειρήσεις, να συμμετέχουν με τη μειοψηφία ή πλειοψηφία των μετοχών και σε άλλες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις να αναληφθούν από ιδιώτες επιχειρηματίες στην πραγματική τους αξία. Δεν υπάρχει δηλαδή θέμα μεταφοράς δημόσιου χρήματος σε ιδιώτες.

Πρέπει να τονίσουμε ότι η αναγκαστική αυτή παρέμβαση μας, κάτι που δεν περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα μας, έχει καθυστερήσει τη διαδικασία κοινωνικοποίησης των στρατηγικών τομέων της οικονομίας μας. Ταυτόχρονα εμπεριέχει τον κίνδυνο να ταυτιστεί η κοινωνικοποίηση με την διαχείριση των αποτυχιών του ιδιωτικού τομέα και κατά συνέπεια να οδηγηθούμε σε μια παραμορφωμένη αντίληψη της κοινωνικοποίησης.

Πέρα όμως από τις ιδεολογικές και πολιτικές μας επιλογές, επιλογές που εντάσσονται σε μια υπεύθυνη, συνολική και προγραμματισμένη διαδικασία μετασχηματισμού της κοινωνίας μας, δημιουργούμε ταυτόχρονα τους μηχανισμούς και τους φορείς προγραμματισμού, υλοποίησης και ελέγχου των επιλογών. Φορείς που βασίζονται στη λαϊκή συμμετοχή και στην αξιοποίηση και διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας μας.

ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Πρώτη φορά κατατίθεται και ψηφίζεται δεκάς πρόγραμμα που προβλέπει σχεδιάζει και προωθεί την αυτοδύναμη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Το πενταετές συμπυκνώνει μια στρατηγική ανάπτυξης με ιεραρχημένους στόχους και με προβλεπόμενους πόρους. Μια στρατηγική που περιλαμβάνει διαρθρωτικές αλλαγές για τη δημιουργία βιώσιμης και ανταγωνιστικής βιομηχανίας και γεωργίας και την ανάπτυξη σύγχρονης τεχνολογίας.

Το πενταετές αποτελεί την οργανωμένη απάντηση και συνολική διέξοδο στο φαύλο κύκλο της υπανάπτυξης. Για τούτο αποτελεί το θεμέλιο λίθο και για την επιβίωση της χώρας μας και για την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του λαού μας.

Η ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ του είναι, ότι διαμορφώθηκε μέσα από τη θεσμοθετημένη λαϊκή συμμετοχή και θα πραγματοποιηθεί μέσα από τη λαϊκή διασφάλιση της λαϊκής συναίνεσης και του κοινωνικού ελέγχου.

Το πενταετές και η δυναμική του μέσα από τους αναπτυξιακούς στόχους και ρυθμούς δίνει, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα την πιο σίγουρη, μόνιμη και λυτρωτική λύση στην πιο χειρότερη μορφή οικονομικής αδικίας, την ανεργία.

ΚΛΑΔΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Έχουμε ήδη ξεκινήσει τη διαμόρφωση μιας βιομηχανικής πολιτικής κλαδικά εξειδικευμένης.

Υπάρχουν ήδη έξι κλαδικά προγράμματα ανάπτυξης και διεξάγεται μια πλατειά συζήτηση με φορείς των εργαζομένων, των εργοδοτών και με τις κλαδικές οργανώσεις.

Υπάρχουν κατ'αρχήν ορισμένοι κοινωνικοοικονομικοί στόχοι που σχετίζονται με την απασχόληση, την περιφερειακή ανάπτυξη και παράλληλοι οικονομικοί στόχοι με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως εξαγωγές, τεχνολογική αναβάθμιση κ.λ.π.

Με βάση τη συζήτηση αυτή θα προχωρήσουμε σε συγκεκριμένα πακέτα μέτρων και σε κλαδικές προγραμματικές συμφωνίες. Η διαδικασία αυτή και τα μέτρα που θα αποφασιστούν θα χρησιμεύσουν και στο πρόβλημα εξυγίανσης των προβληματικών επιχειρήσεων.

Η επιλογή των κλάδων που θα προωθηθούν θα συνδυαστεί με μια σειρά από κριτήρια όπως:

- α. η ζήτηση που θα δημιουργηθεί από την γενικότερη πολιτική μας σε κάποιους τομείς π.χ. κοινωνική πολιτική - κέντρα υγείας,
- β. οι διαφοροποιήσεις που συντελούνται παγκόσμια στα πλαίσια μιας νέας κατανομής εργασίας,
- γ. η ανάγκη εξειδίκευσης. Είμαστε μια μικρή ανοιχτή οικονομία με περιορισμένους διαθέσιμους πόρους. Πρέπει γι αυτό να επιλέξουμε τους τομείς που θα προωθήσουμε και θα κατοχυρώσουμε ένα συγκριτικό πλεονέκτημα,

- δ. η διαφύλαξη της ποιότητας ζωής λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα για διαφύλαξη της περιβαλλοντολογικής ισορροπίας,
- ε. η διατήρηση σχετικής ισορροπίας μεταξύ βαρείας και ελαφριάς βιομηχανίας,
- στ. η διατήρηση κάποιας ισορροπίας μεταξύ μεγάλων μονάδων και της προώθησης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

ΝΟΜΟΣ 1262/82. Στο θέμα των κινήτρων για επενδύσεις είναι βασική η διαφοροποίηση της δικής μας πολιτικής από την πολιτική των κυβερνήσεων της Δεξιάς. Η Δεξιά μέσα από τα "αναπτυξιακά" κίνητρα που είχε υιοθετήσει εξασφάλιζε τη μεταφορά πόρων προς τους μεγαλοϊδιώτες, που δυστυχώς δεν τα επένδυσαν σε παραγωγικές δραστηριότητες τουλάχιστον στο σύνολο τους.

Με τον ν 1262/82 η μεταφορά πλεονάσματος γίνεται προς τις επιχειρήσεις που αποσκοπούν στη δομική αλλαγή της οικονομίας μας προς μια αντιμονοπωλιακή και αντιεξαρτησιακή κατεύθυνση. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι οι συνεταιρισμοί, οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις λαϊκής βάσης και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μάλιστα με τρόπο που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα των νέων επιχειρήσεων.

Από την ενίσχυση κύρια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη μείωση της ανεργίας, ιδιαίτερα σε περιφερειακό επίπεδο.

ΕΛΛΗΝΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ. Οι κρατικές προμήθειες ανέρχονται στο ύψος των 2-3 δισ. δολ., χωρίς να περιλαμβάνονται οι προμήθειες για τις ένοπλες δυνάμεις. Πρόκειται δηλαδή για ένα σημαντικό μέσο άσκησης αναπτυξιακής πολιτικής. Για μας ο στόχος της ελληνοποίησης της αναπτυξιακής μας πορείας είναι μια επιπρόσθετη και ουσιαστική διάσταση που μας διαφοροποιεί σε σχέση με το παρελθόν και καταγράφεται σαν συστατικό στοιχείο της αντιεξαρτησιακής και αντιμονοπωλιακής πολιτικής μας σαν βασικός παράγοντας της σοσιαλιστικής προοπτικής μας.

Μέσα από μια προγραμματισμένη διαδικασία και συνολική πολιτική βούληση προωθείται η ελληνοποίηση των προμηθειών. Για πρώτη φορά έχουν πρόσβαση στις κρατικές προμήθειες και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είτε μεμονωμένα είτε κύρια με τη μορφή συνεταιρισμών και κοινοπραξιών.

Η προσπάθεια αυτή έχει διπλό χαρακτήρα, οικονομικό και κοινωνικό. Στο οικονομικό επίπεδο προωθείται η διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, η ανάπτυξη εγχώριας τεχνολογικής υποδομής, η αύξηση της απασχόλησης, η εξειδίκευση της παραγωγής, η οργανωτική και τεχνική αναβάθμιση των επιχειρήσεων, η ποιοτική βελτίωση των προϊόντων και τέλος η αύξηση του εθνικού εισοδήματος.

Στον κοινωνικό τομέα προωθούνται πιο υγιείς συναλλαγές, νοοτροπίες και αντιλήψεις που απορρέουν από ένα διαφορετικό σύστημα αξιών.

Ταυτόχρονα δημιουργούνται νέοι φορείς, συνεταιρισμοί και κοινοπραξίες που αποτελούν νέους αναπτυξιακούς πόλους και διαμορφώνουν νέες σχέσεις παραγωγής.

Θα πρέπει εδώ να επισημάνουμε ότι η διαδικασία ελληνοποίησης απαιτεί και προϋποθέτει μια συντονισμένη και προγραμματισμένη προσπάθεια και μια ανυποχώρητη βούληση από όλους τους φορείς.

Απαιτείται έγκαιρος προγραμματισμός των αναγκών όλων των φορέων, ώστε να μπορεί να προγραμματιστεί και προετοιμαστεί και η κάλυψη των αναγκών αυτών στο μεγαλύτερο δυνατό σημείο από εγχώριες πηγές.

Απαιτείται επίσης η μεγαλύτερη δυνατή ευαισθησία και υποστήριξη της προσπάθειας αυτής από όλα τα στελέχη που λειτουργούν στον δημόσιο τομέα και η αμέριστη υποστήριξη από τους εργαζόμενους. Η μετατροπή μιας μεταπρατικής αντίληψης και δομής σε μια παραγωγική υποδομή και νοοτροπία συμπορεύεται με αντιθέσεις και συγκρούσεις μεγάλων συμφερόντων. Από τη δικιά μας στάση και βούληση θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό και η επιτυχία αυτής της τόσο ουσιαστικής αναπτυξιακής, ελληνικής και σοσιαλιστικής πολιτικής μας.

Είχαμε προεκλογικά τονίσει ότι υπάρχει μεγάλη φοροδιαφυγή στη χώρα μας. Και δικαιωθήκαμε. Σε περίπου 70 δισ. δρχ. ανήλθε η φοροδιαφυγή που εντοπίστηκε την περασμένη χρονιά και συνεχώς βελτιώνονται οι μέθοδοι κατανομής των φορολογικών βαρών. Ο περιορισμός της φοροδιαφυγής δεν έχει μόνον οικονομικό χαρακτήρα, ότι βελτιώνονται τα έσοδα του κράτους και μπορεί έτσι να χρηματοδοτηθούν παραγωγικές δραστηριότητες. Έχει και κοινωνικό χαρακτήρα, γιατί το κράτος μπορεί ν' ασκήσει μια πιο δίκαιη κοινωνική πολιτική, γιατί συμβάλλει στην εξυγίανση των συναλλαγών, στο χτύπημα της παραοικονομίας και κερδοσκοπίας.

Από τα παραπάνω βγαίνει ξεκάθαρα η προσήλωση μας σ'ένα συνεπές και συγκεκριμένο πρόγραμμα Αλλαγής σε όφελος των εργαζομένων. Με την δημιουργία νέων θεσμών, με τις παρεμβάσεις μας σε μια κατεύθυνση δημιουργίας συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, υλοποιούμε μια αντιεξαρτησιακή και αντιμονοπωλιακή πολιτική, μια πολιτική μετασχηματισμού της οικονομίας μας σε όφελος των παραγωγών και των εργαζομένων.

Τα μονοπώλια δεν εξαφανίζονται ούτε με ευχές ούτε με ξόρκια. Απαιτείται η δημιουργία δομών που δεν θα δημιουργούν μονοπωλιακές καταστάσεις κι αυτό επιτυγχάνεται με συγκεκριμένα μέτρα, με συνειδητή συμμετοχή, με αποκέντρωση εξουσιών, πόρων και αρμοδιοτήτων, με κατοχύρωση της λαϊκής συμμετοχής, με τη δημιουργία νέων λαϊκών φορέων ανάπτυξης.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές δεν επιβάλλονται με διοικητικά μέτρα και διατάγματα αλλά εμπεδώνονται όταν γίνουν αποδεκτές, συνειδητά από την πλειοψηφία των πολιτών. Ότι ο μετασχηματισμός μιας οικονομίας είναι μια μακρόχρονη και επίπονη διαδικασία κατά την διάρκεια της οποίας απαιτείται η ενεργή συμμετοχή των εργαζομένων.

Αυτές είναι μερικές αλήθειες που πρέπει να γνωρίζουν οι εργαζόμενοι. Πέρα από τις ατομικές διεκδικήσεις θα πρέπει να υπάρχει γνώση και συνείδηση της τεράστιας προσπάθειας που γίνεται σ'όλα τα επίπεδα. Διαφορετικά θα "βλέπουμε το δένδρο και θα χάνουμε το δάσος".

Σ' άλλες περιπτώσεις έχω μιλήσει για την κοινωνική πολιτική του ΠΑ.ΣΟ.Κ., για τις βασικές αλλαγές που γίνονται στο χώρο της υγείας, της παιδείας, της ασφάλισης, της κοινωνικής πρόνοιας. Σήμερα ήθελα να πω για συνολική και συνοπτική εικόνα του χαρακτήρα της πολιτικής μας στον οικονομικό τομέα. Γιατί πρέπει όλοι μας να έχουμε μια συνολική εικόνα της οικονομικής μας πολιτικής με τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις αναγκαιότητες.

Σήμερα μπορεί κανείς να καταλογίσει λάθη, ανακολουθίες, καθυστερήσεις σε επί μέρους ζητήματα, δεν μπορεί όμως ν'αμφισβητήσει ότι η πολιτική μας εξυπηρετεί συγκεκριμένα ταξικά συμφέροντα και ότι υλοποιούμε ένα πρόγραμμα που θέλει τον λαό συμμετοχό και συνυπεύθυνο στην πορεία.

Μέσα σ'αυτά τα πλαίσια μιας διαδικασίας μετασχηματισμού της οικονομίας και κοινωνίας μας θα πρέπει να δούμε και την οικονομική πολιτική του 1985.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Η οικονομική πολιτική 1985 με τους στόχους και τις προτεραιότητες της δεν μπορεί παρά να εκφράζει τη "ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ" ανάμεσα στην πολιτική θέληση μιας σοσιαλιστικής κυβέρνησης και στην οικονομική πραγματικότητα όπως αυτή συντίθεται από την διεθνή κρίση και τη μόνιμη καχεξία και υποανάπτυξη της χώρας μας.

Αυτή η "ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ" αποτελεί το ακρότατο όριο της δυναμικής ισορροπίας και προοπτικής της Ελληνικής Οικονομίας, που προκύπτει από την διαπλοκή της με μια πολιτική Εθνικής

Ανεξαρτησίας, αυτοδύναμης ανάπτυξης, ριζοσπαστικών κοινωνικών επιλογών και προωθημένων θεμικών μεταρρυθμίσεων και τομών.

Στόχοι του 1985:

- Αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,5%
- Πληθωρισμός 16%
- Συγκράτηση του ελλείματος τρεχουσών συναλλαγών στα επίπεδα του 83 και του 84.
- Καμιά φορολογική επιβάρυνση.
- ΑΝΤΙΘΕΤΑ φορολογικές ελαφρύνσεις
- Κατοχύρωση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων με την ΑΤΑ και αύξηση του διαθέσιμου πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων σαν αποτέλεσμα των φορολογικών ελαφρύνσεων.
- Πολιτική τιμών για αγροτικά προϊόντα που στηρίζει το πραγματικό εισόδημα των αγρών.
- Προστασία του εισοδήματος των συνταξιούχων
- Κοινωνικές προτεραιότητες: Υγεία, Παιδεία

- Διατήρηση θετικής δανειοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας.
Άρνηση αποδοχής "μονεταριστικών" επιλογών.
- Δραστικά μέτρα για καταπολέμηση της ανεργίας στα πλαίσια μιας σταυροφορίας κοινωνικής αλληλεγγύης μέσα από νέες θέσεις εργασίας, προγράμματα επιδοτούμενης απασχόλησης, προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και αναπροσανατολισμού, επέκταση των κριτηρίων και της διάρκειας για τα επιδόματα ανεργίας και ειδικά προγράμματα κοινωφελών έργων που θα απορροφήσουν άνεργους όλων των ειδικοτήτων.

Αυτές οι αναφορές ήταν αναγκαίες για να μπορεί κανείς να κατανοήσει και να κρίνει την Εισοδηματική μας Πολιτική για το 1985.

Προβλέπει:

- Συνέχιση του συστήματος καταβολής ΑΤΑ που ίσχυε για το 1984.
- Φορολογικές ελαφρύνσεις.
Ο συνδυασμός αυτών των δύο μέτρων έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων.
- Η αύξηση όμως αυτή που δίνουμε εξαντλεί τα περιθώρια που υπάρχουν στην οικονομία μας αν θέλουμε να στηρίξουμε μια αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη.

- Είναι βέβαιο πως αυξήσεις πέρα από την ΑΤΑ θα κλείσουν χιλιάδες οριακές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις προς "δόξα" της ανεργίας και προς όφελος των ντόπιων και ξένων μονοπωλίων.
(Αυτές οι επιχειρήσεις απασχολούν περίπου το 65% των μισθωτών).

Σίγουρα υπάρχουν διεκδικήσεις και δίκαια αιτήματα.

Όλοι συμφωνούμε. Υπάρχουν όμως και ερωτήματα και προβλήματα:

- Ποιές θα είναι οι συνολικές επιπτώσεις αυξήσεων που ξεπερνούν τα όρια που έθεσε η Κυβέρνηση.
- Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος για ανατροπή της πορείας της οικονομικής ανεξαρτησίας και της οικονομικής ανάπτυξης.
- Πως και γιατί να περιορίσουμε τα θετικά μέτρα στους "εντός των τειχών της απασχόλησης και της μόνιμης εργασίας" και όχι στους "εκτός των τειχών άνεργους".
- Και δεν υπάρχει αμφιβολία πως θα υπονομεύσουν την ήδη ανταγωνιστική θέση της οικονομίας της χώρας μας.

Εδώ είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι είμαστε η ΜΟΝΗ χώρα στην ΕΥΡΩΠΗ, που έχει καθιερώσει, διατηρεί και θα διατηρεί την ΑΤΑ και την ουσιαστική προστασία των πραγματικών μισθών και ημερομισθίων.

Εδώ θα είναι αναγκαίο να επισημάνουμε ότι ανταγωνίστριες χώρες όπως η Ισπανία με κοινή συμφωνία κράτους, εργοδοτών και εργαζομένων μειώνουν τους μισθούς και τα ημερομίσθια.

Αντίστοιχη καθήλωση και μείωση παρουσιάστηκε στην Ουγγαρία, Γιουγκοσλαβία και Σουηδία. Στην Ιταλία καταργήθηκε η ισχύουσα Scala Mobile.

Αυτά τα ερωτήματα και αυτές οι διαπιστώσεις οφείλουν να απασχολήσουν σοβαρά όλους μας Κυβέρνηση και Κίνημα αλλά κύρια τις ηγεσίες των συνδικαλιστικών κινήματων καθώς και τις ηγεσίες της παραδοσιακής αριστεράς.

Οφείλουμε όλοι με αίσθημα κοινωνικής, πολιτικής και συνδικαλιστικής ευθύνης να αναλογιστούμε το κόστος κάθε αιτήματος και τη γενικότερη επίπτωση του.

Οφείλουμε όλοι να καταλάβουμε, ότι οι διεκδικητικές και συντεχνιακές εκρήξεις ίσως αποτελέσουν το επιθυμητό υπόστρωμα για αντιλαϊκά σενάρια.

Οφείλουμε όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι πέρα από το ΔΙΚΙΟ του εργάτη υπάρχει και το ΔΙΚΙΟ του άνεργου.

Να συνειδητοποιήσουμε, ότι περισσότερες και άκαιρες ατομικές αυξήσεις σημαίνει πληθωρισμό και ανεργία και παραπέμπει στην πόρτα του Δ.Ν.Τ.

Να συνειδητοποιήσουμε ότι οι Βιομήχανοι και τα Μονοπώλια μπορούν ίσως να προσφέρουν και να αντέχουν μεγαλύτερες αυξήσεις. Τι θα γίνει όμως με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις; Τι θα γίνει με την ανταγωνιστικότητα της χώρας μας;

Οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε, ότι μιας και βρισκόμαστε πολιτικά και ταξικά στο ίδιο χαράκωμα η ατομική αύξηση πρέπει να συνυπολογίζει τον "κοινωνικό μισθό". Πρέπει να σκεφτεί κανείς πόσα έδινε, παράδειγμα, για τα φροντιστήρια των παιδιών του, για την αποκατάσταση της υγείας του, για την ιατροφαρμακευτική του περίθαλψη, για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του, την ψυχαγωγία και τον Αθλητισμό.

Όλες αυτές οι αναφορές είναι ταυτόχρονα πικρές αλήθειες, που πρέπει τα μαζικά κίνημα να μην τις αποσιωπήσει και να μην τις μεταθέσει. Δεν αποβλέπουμε στην καθήλωση και στην υποταγή του συνδικαλιστικού κινήματος. Είμαστε πρόθυμοι να συζητήσουμε σοβαρά κάθε τεκμηριωμένη άποψη και πρόταση, που θα οδηγεί σε στρατηγική και ορατή νίκη του λαϊκού κινήματος και δεν θα οδηγεί σε Πύρρεια Νίκη. Κάθε πρόταση και άποψη, που θα μας βγάξει από την οικονομική κρίση και δεν μας βαλτώνει ακόμη περισσότερο.

Οι δυνάμεις της συντήρησης και της εξάρτησης έχουν σαφή στρατηγικό στόχο: Γι αυτές το κρίσιμο πεδίο όπου διαμορφώνεται η νέα πορεία είναι το πεδίο των νέων θεμικών και δομικών αλλαγών, στο πεδίο της παραγωγικής διαδικασίας, των νέων κοινωνικών σχέσεων, της λαϊκής συμμετοχής. Αυτές της στρατηγικής σημασίας αλλαγές επιδιώκουν να υπονομεύσουν, ώστε να συνεχίσουν να δρούν και να αναπαράγουν τις παλιές δομές και ταυτόχρονα να καταστήσουν αναξιόπιστη τη σοσιαλιστική έπαγγελία, σαν ένα τρόπο οργάνωσης της παραγωγικής και κοινωνικής πράξης.

Από το άλλο μέρος οι δυνάμεις της παραδοσιακής αριστεράς αποβλέπουν να υπεκαταστήσουν την αδυναμία μιας ευρύτερης πολιτικής παρουσίας και πρότασης τους για την πορεία της Αλλαγής σε μια συνδιαλλαγή κορυφών που θα επέλθει μετά από "αγωνιστικές" πρωτοβουλίες πίεσης μέσα από ελεγχόμενους θύλακες του μαζικού Κινήματος. Σ' αυτή τη συγκεκριμένη πολιτική στρατηγική υποβαθμίζονται ή και μηδενίζονται οι μεγάλες θεσμικές και δομικές αλλαγές και παράλληλα συνάπτονται, με προκάλυμμα στενά οικονομίστικα ή επί μέρους συμφέροντα, συμμαχίες κορυφής χωρίς αρχές με τις δυνάμεις της αντίδρασης, της συντήρησης και του εργατοπατερισμού.

Ζ': Όλοι συμφωνούμε ότι η Αλλαγή ΔΕΝ γίνεται μέσα από το Κράτος και μόνο. Το Κράτος και η Κυβέρνηση δημιουργούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, τις συνθήκες και τις νέες νομιμότητες για την Αλλαγή.

Η Αλλαγή στηρίζεται, προωθείται και ολοκληρώνεται με τη συμμετοχή του Λαού. Για τούτο απαιτείται γνώση, έμπνευση, πίστη και συνείδηση των κοινωνικών δυνάμεων της αλλαγής. Το εκλογικό ποσοστό είναι πρωταρχικός όρος για τη συνέχιση και ολοκλήρωση της Αλλαγής.

Επειδή η Αλλαγή σημαίνει και μετατόπιση των κοινωνικών συσχετισμών η καταλυτική παρουσία και δράση της οργάνωσης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι απαραίτητη.

Πιστεύαμε και πιστεύουμε ότι ο ρόλος της Οργάνωσης ήταν, είναι και θα είναι αναντικατάστατος. Και τούτο γιατί η Οργάνωση είναι εκείνη που θα κρατήσει με φερεγγυότητα σε ζωή και κίνηση, συνέχεια και συνέπεια, τις ιδέες μας, τις θέσεις μας, τα οράματα μας, το έργο μας.

Κι αυτή την περίοδο θα πρέπει να στρατευθούμε όλοι ξανά για να δυναμώσουμε το κίνημα για να κάνουμε το ΠΑ.ΣΟ.Κ. πιο μαχόμενο, πió συσπειρωμένο, για ένα ΠΑ.ΣΟ.Κ. αυτοδύναμο.

Ένα ΠΑ.ΣΟ.Κ. αρθρωμένο στους θεσμούς και στους κοινωνικούς χώρους. Για να διευρύνουμε και να κάνουμε πιο ουσιαστική τη λαϊκή συμμετοχή. Για να περάσει η εξουσία στον ίδιο το Λαό.

Πρέπει γι' αυτό να δώσουμε τη μάχη για ένα ΠΑ.ΣΟ.Κ. αυτοδύναμο, ένα ΠΑ.ΣΟ.Κ. ισχυρό στο Λαό και αποτελεσματικό στην Κυβέρνηση, για να ολοκληρώσουμε το έργο της Αλλαγής χωρίς συμβιβασμούς και παρεκκλίσεις.
